

Нем. – Немирівський р-н
Погр. – Погребищенський р-н
Тул. – Тульчинський р-н
Хм. – Хмельницький р-н
Черн. – Чернівецький р-н
Шарг. – Шаргородський р-н
Шп. – Шпиківський р-н

Lyubov Dyka. The lexical-semantic structure of the oiconyms of Vinnytsya ending in -ів (<-ов), -ин. *In this article is analyzed oikonims of East Podillia with suffixes -ів (<-ов), -ин, and also their word building variants on -ова, -ове, -ина, -ине, by the side of semantic characters of their created base.*

Key words: antroponym, oiconym, semantics, created base.

Наталя Сокіл (Львів)

ВІДОНІМНІ МІКРОТОПОНІМИ СКОЛІВЩИНИ

У статті проаналізовано відантропонімі мікротопоніми (анойконіми) Сколівщини, які є відносно продуктивними на досліджуваній території. У межах досліджуваного типу назв найуживанішими є мікротопоніми з суфіксами -ів (-ов-а, -ев-а), -ин (-ин-а), -инець, -овець тощо.

Ключові слова: мікротопонім, антропонім, топонімічний формант.

Сколівщина – це частина бойківського етнографічного регіону Українських Карпат, унікальний край за своєрідністю мови, народної культури, побуту, мистецтва. В останні кілька десятиліть виразно позвавився інтерес учених до цього незвичайного краю з боку істориків, мовознавців, етнографів, фольклористів і ін. Не залишилися осторонь також ономасти, які здійснили монографічні дослідження топонімії (Я. Рудницький) і антропонімії (Г. Бучко) цього регіону. Однак досі не тільки не вивченим, але й не зібраним залишається клас онімів – мікротопоніми (інакше анойконіми), тобто назви полів, лісів,

лук, пасовищ, частин поселень і т. п. Наше дослідження власне ставить своїм завданням певним чином заповнити цю прогалину в українському мовознавстві.

Географічне положення Сколівщини у межах Східних Бескидів характеризується низькогірним рельєфом, розчленованістю долинами річок, гірськими ущелинами й міжгірними улоговинами. Рельєф цього краю став домінуючим фактором при формуванні різноманітних цінностей і пріоритетів життя його мешканців. Пересіченість місцевості спричинилася до надзвичайно багатого тутешнього мікротопонімікону, в якому значний відсоток становлять ороніми.

Об'єктом сьогоднішнього дослідження обрано лише відонімні (власне відантропонімні) анойконіми, або мікротопоніми.

Усього на досліджуваній території нами виявлено 2075 мікротопонімів, з яких 550 одиниць є відантропонімного походження. Цей факт свідчить про те, що назви цього типу є досить продуктивними у названому регіоні.

У мікротопонімах Сколівщини відантропонімні назви репрезентуються досить повно тому, що існування багатьох урочищ, вершин, лісів, полів і под. в регіоні тісно пов'язане з діяльністю певних осіб, які були або тепер є власниками конкретних об'єктів, або ж ця територія була і є місцем їх проживання тощо. Антропонімний матеріал виступає практично в усьому спектрі аналізованих назв. У мікротопонімі Сколівщини найчисельнішими є назви, що походять від імен, прізвищ і прізвицьк перших власників об'єктів.

Як відомо, іменна система мови своїм корінням сягає глибокої давнини. У той же час детальний лінгвістичний аналіз відантропонімних онімів Сколівщини свідчить, що більшість уживаних у їх основах імен за своїм походженням є неслов'янськими, а християнськими. Проте на сьогодні такі імена вважаються власне українськими, передусім їх гіпокористичні та демінутивні варіанти.

Відантропонімні мікротопоніми досліджуваного регіону мотивуються як офіційними християнськими іменами східного обряду, так і слов'янськими автохтонними іменами, які, в свою чергу, діляться на:

- 1) особові власні імена-композиції;
- 2) особові власні імена відкомпозиційного походження;
- 3) відапелятивні особові власні імена.

На території Сколівщини найчастіше вживаються мікротопоніми, в основі яких лежать християнські імена. Здебільшого вони побутують як у повній офіційній формі, так і в усіченій чи усічено-суфіксальній, а також демінутивній формах.

Мікротопоніми з християнськими іменами в основах у повній формі: л. *Андріївське* (<Андрій) [Орявч.], сін. *Андрійова Довжка* [Орявч.], сін. *Гарасимське* (<Гарасим) [Кам.], сін. *Давидівська Полянка* (<Давид) [Хашц.], п. *Данилове* (<Данило) [Мита], о.п. *Данилівський Горб* [Лав.], пас. *Данилівський Діл* [Лав.], сін. *Івана Довгого Полянки* (<Іван) [Клим.], сін. *Дорошів* (<Дорош) [Тух.], кр. *Кириця Івана Кирилового* (<Кирило) [Росох.], г., о.п., пас., сін. *Іванівки* (<Іванівка) [Тух.], пот. *З Іванівок* [Тух.], сін. *Картина Яма* (<Карпо) [Клим.], г. *Кіндрат* (<Кіндрат) [Либох.], пот. *Клинівського Потік* (<Клим) [Терн.], в. *Луки Вершанського Вирьх* (<Лука) [Тухол.], л., сін. *Макарів Кут* (<Макар) [Опор.], сін. *Максимів Вершок* (<Максим) [Тухол.], сін. *Максимів Діл* [Либох.], п., сін. *Маркове* (<Марко) [Клим.], сін. *Михайла Стецівського Полянка* (<Михайло) [Клим.], о.п. *Микитина Сиговка* (<Микита) [Лав.], крч. *Павлівський Беріг* (<Павло) [Хашц.], п. *Павлове* [Мита], о.п. *Павлове* [Гр.], сін. *Павлові Укоси* [Росох.], пас. *Павлового* (<Павлович) [В. Рож.], дор. *На Панасівку* (<Панас) [Коз.], п. *Петра Луцтва* (<Петро) [Коз.], п. *Петрові Полянки* [Клим.], л. *Петрів Чертіж* [Гр.], бер. *Проданівська Опіка* (<Продан) [Опор.], о.п. *Романа Олексійового Сідло* (<Роман) [В. Рож.], сін. *Романоване* [Росох.], о.п. *Романове* [Пог.], сін. *Сидорів Горб* (<Сидір) [Довж.], п. *Стефана Матійового Поле* (<Стефан) [Клим.], сін. *Тарасів* (<Тарас) [Кам.], о.п. *Тарасівки* [Кам.], пот., сін. *Тимонів Потік* (<Тимон) [В. Рож.], бер. *Троянів Опіка* (<Троян) [Опор.], л. *Федорівський Лазок* (<Федір) [Ялин.], л. *Хомівське* (<Хома) [Лав.], пот. *Хомівський Потік* [Терн.], о.п., сін. *За Хомівським* [Терн.], о.п. *Якимове* (Яким) [Либох.].

В основах частини відантропонімічних мікротопонімів вживаються християнські імена у скороченій або ж у повній, ускладненій демінутивними суфіксами, формах, наприклад л., сін. *Андрусьове* (<Андрусь <Андрій) [Гр.], о.п. *Андрусьове* [Гр.], бер. *Вайців Беріг* (<Вайцьо <Іван // Валентин) [Вол.], сін. *Вальківське* (<Валько <Валентин) [Верхн.], п., сін. *Васютята* (<Васюта <Василь) [Тухол.], о.п. *Ващиньове* (<Ващинець <Васько <Василь) [Гр.], пот. *Галівський*

Потік (<Галь <Галакціон) [Тух.], сін. *Гнатище* (<Гнат) [Клим], л., п., сін. *Гнятинянка* (<Гнат) [Клим], сін. *За Григоровцем* (<Григоровець <Григорій) [В. Рож.], в. *Вершок Гриньового* (<Гринь <Гигорій) [Лав.], бер. *Гриньова Дебря* [Лав.], сін. *Грицка* (<Гриць <Григорій) [Росох.], пот. *Габів Звір* (<Габій <Габа <Габріель = укр. Гаврило) [Ялин.], *Дановиць* (<Дановиць <Богдан // Данило) [Верхн.], пас. *Дацка* (<Даць <Данило) [Росох.], пас., пот. *Дашковець* (<Дашковець <Данило) [Либох.], л. *Демківці* (<Демко <Демид // Дементій // Дем'ян) [Либох.], прит. *Демковець* [Либох.], л. *Денчакова Ямка* (<Денчак <Денько <Денис) [Лав.], о.п. *Іванія* (<Іванія <Іван) [Гр.], п. *Івашковець* (<Івашко <Іван) [Плав. Брин.], о.п. *Ільків Вирьх* (<Ілько <Ілля) [Опор.], *Йосьове* (<Йосьо <Йосип) [Гр.], чаг. *Костів Вершок* (<Кость <Костянтин) [Ялин.], л., пас. *Костів Вирьх* [Ялин.], в., о.п. *Костівський Вирьх* [Лав.], п. *Костьове Поле* [Мита], сін. *Кузьмичові Пляци* (<Кузьмич <Кузьма) [Мита], к.с. *Лазорівський Верх* (<Лазор <Лазар) [Опор.], п. *Лукачикова Оранія* (<Лукачик <Лука) [Коз.], пот. *Лукачів Потік* (Лукач Лука) [Терн.], к.с. *Луциківський Потік* (<Луцик <Луць <Лука) [Вол.], в., о.п., сін. *Масьове* (<Масьо <Мануїл, Мануйло // Максим) [Терн.], о.п. *Масьове* [Лав.], п. *Матійове* (<Матій <Матвій) [Коз.], пас., сін. *На Матійовім* [Орява], о.п. *Микулякова Оранія* (<Микуляк <Микола) [В. Рож.], п. *Миньова Млака* (<Миньо <Мина) [Орява], л. *Понад Миньові Ватри* [Пог.], пот. *Минявський* [Тух.], сін., к.с. *Митрієки* (<Митро <Дмитро) [В. Рож.] млин *Михайликів* (<Михайлик <Михайло) [Хаш.], бер. *Михайличків Беріг* (<Михайличко <Михайло) [Хаш.], сін. *Михасів Горб* (<Михась <Михайло) [Хаш.], гай *Михасьова Ялинка* [Хаш.], п. *Михасьові Буки* [Долин.], уроч. *Мишківка* (<Мишко <Михайло) [Росох.], п. *Мишківка* [Мита], п. *Павликівське* (<Павлик <Павло) [Коз.], о.п. *Павлицьове* (<Павлище <Павло) [Либох.], к.с. *Павлюківський Звір* (<Павлюк <Павло) [Ялин.], л., сін. *Панькове* (<Панько <Пантелеймон // Панас) [Гр.], о.п. *Пахнатові Кошарки* (<Пахнут <Пафнутій) [Вол.], сін. *Передонові Млаки* (<Передон <Спиридон) [Тух.], гай *Петрикова Ялинка* (<Петрик <Петро) [Хаш.], л., пас. *Петровець* (<Петровець <Петро) [Ялин.], сін. *Петровського Явірник* (<Петровський <Петро) [Опор.], к.с. *Пилипчак* (<Пилипчак <Пилип) [Росох.], л., пас., сін. *Романівці* (<Романівка <Роман) [Тухол.], сін. *Савківське* (<Савка <Сава) [Орява], п. *Сафонове Поле* (<Сафон <Софроній) [Сможе], сін. *Семківські Долини* (<Семко

<Семен) [Либих.], л. *Сенин Кут* (<Сень <Семен) [Жуп.], о.п. *Сенинцє Вирьх* (<Сенинцє <Семен) [Опор.], в. *Сенинцє* [Опор.], чаг. *Стецє Вершок* (<Стець <Степан) [Лав.], сін. *Тереньова Яма* (<Терень <Терентій) [В. Рож.], пас. *Федівський Зєр* (<Федь <Федір) [Ялин.], пот. *Федосяків Потік* (<Федосяк <Федось <Федір) [Долин.], п., дор. *Хоминець* (<Хоминець <Хома) [Коз.], пас. *Яромівське* (<Ярома <Ярема) [Вол.], о.п. *Яромівське* [Ялин.], п. *Яцикове Череня* (<Яцик <Яків) [В. Рож.], сін. *Яцьового Бєскід* (<Яцьо <Яків) [Опор.].

Жіночі імена для творення мікротопонімів майже не використовувались. Це спричинене тим, що у нас з давніх-давен чоловік був головою сім'ї. Він – годувальник, старійшина роду. Жінка ж була лише другою особою у родині. Та все ж за певних обставин жіночі імена також могли ставати базовими. Це траплялося тоді, коли на жінку переходили обов'язки глави сім'ї, або ж коли жінка чимось особливим виділялася в родині.

На Сколівщині зафіксовані такі географічні назви фемінного походження: к.с., пас. *Славка* (<Славка <Слава <Ярослава) [Вол.], прит. *Мала Славка* [Вол.], пас. *Над Славков* [Вол., Ялин.], крч. *Лєвканя* (<дружина Левка) [Вол.], о.п. *Гасинцівське* (<Гасинець <Гася <Агафія) [Лав.], *Гафіїв Бєскід* (<Гафія <Агафія) [Опор.], сін. *Макариха* [Либих.], сін. *Маринцівський Вирьх* (<Маринця <Марина) [Плав. Брин.], пот. *Маринцє Потік* [Долин.], пас., сін. *Романиха* [В. Рож.], бер. *Сурич Беріг* (<Сура) [Вол.], сін. *Ядзвина* (<Ядзва <Ядвіга) [Пог.].

Значно менше мікротопонімів Сколівщини мотивовано слов'янськими особовими іменами, в основі яких лежить слов'янське автохтонне особове власне ім'я-комполит. У мікротопонімії досліджуваного регіону нами не виявлено жодної такої назви, однак зафіксовано кілька анойконімів, що походять від слов'янських відкомполитних імен, наприклад: сін. *Балажтеці* [Хаш.], сін. *Балажовиць* [Вол.], л. *Балажовиць* [Хаш.], л. сін. *Балажовиць* [В. Рож.]. В основах наведених мікротопонімів засвідчено відкомполитне ім'я **Балаж*, що є, можливо, варіантом гіпокористика *Бать* (<*Баломирь* або ж *Балтазарь*). М. Худаш вважає, що ОН *Баль* може бути двоякого походження. Або ж це гіпокористичне усічення слов'янського імені-комполита з препозитивним компонентом *Бал [o]*-на зразок *Баломирь*, *Балосинь*, або й усічення якогось із церковно-

християнських імен на зразок *Балтомирій* або *Балтазарь*, що, однак є дуже сумнівно з огляду на непоширеність цих імен в українській антропонімії [Худаш 1995: 20]. Ім'я **Балаж* є, можливо, гіперичним варіантом імені **Блаж* // *Блажко* (<Блажко <Благ- + -ко <Благославъ); о.п. *Блажківське* [Опор.], в. *Блажківський Верх* [Опор.]. ОН *Блажко* (Мор. 13) – це усічено-суфіксальний дериват від імен-комполітів з *Благ(о) <Благославъ* або *Блаж[и]* – типу *Блажиславъ*; срб. *Блажмиш* [Худаш 1995: 635]; в., л., о.п., пас. *Маньківське* (<Манько <Мань) [Ялин.]. ОН *Мань* (Мор. 212) – відкомполітний усічено-суфіксальний варіант імені *Маниславъ* (Мор. 118), або ж від християнського імені *Еммануїл* (Тр., 209).

На досліджуваній території виявлені також мікротопоніми: сін. *Стаськове* (<Стасько <Станіслав) [Клим.], п. *Старого Ярка Полянка* (<Ярко (Мор. 212) <Ярослав) [Сможе].

Третю групу мікротопонімів творять деривати з відапелативними особовими власними іменами в основах. Вони представлені найбільшою кількістю назв. Деривати зі слов'янськими відапелативними іменами (або пізнішими прізвиськами в основах) формують основний відантропонімний фонд мікротопонімікону Сколівщини.

У матеріалах досліджуваного регіону засвідчено значну кількість мікротопонімів, що пов'язані з прізвищами та прізвиськами власників відповідних об'єктів. Безперечно, чіткої межі між прізвищами і прізвиськами провести сьогодні не можна тому, що багато прізвищ походить саме від прізвиська. Л. Масенко зазначає, що конкретний антропонім в одній місцевості може виконувати роль офіційного прізвища, а в іншій побутовати як вуличне прізвисько [Масенко 1990: 32]. Мікротопоніми цієї групи походять від антропонімів, які структурно збігаються з апелативами, що певним чином характеризують або окрему особу, або родину загалом за їх зовнішнім виглядом, фізичними якостями, рисами характеру, родом заняття тощо. "Прізвисько як індивідуальний антропонім, додаткове ім'я, дане людині оточенням, несе в собі цілий комплекс інформації не тільки про особливі риси характеру, поведінки, роду занять носія, а й свідчить про особливості світосприймання, осмислення поведінки людини та співвіднесення її дій з принципами народної моралі, етики.

Через це більшість прізвиськ мають оціночний, емоційно-експресивний компонент” [Сікорська 1996 : 74].

Мікротопонімів, що походять від прізвищ (прізвиськ) однойменних зі слов'янськими відапеллятивними іменами (пізнішими прізвиськами), нами виявлено чимало. Їх можна поділити на кілька груп. Так, наприклад, мікротопоніми, в основах яких засвідчені антропоніми, що походять від апелативів на позначення:

а) назв тварин (птахів, риб, комах) і частин тіла: л. *Баранівська Стіна* (<Баран <апел. баран) [Гр.], сін. *Бичкове* (<Бичко // Бичок <апел. бичок <бик) [Либох.], л. *Під Бичковим* [Либох.], чаг. *Воробчикові Мпаки* (<Воробчик <апел. воробчик =горобчик <горобець [Гр., I, 254]) [Ялин.], л. *Гутчина Яма* (<Гутко <Губко <Губка <апел. губа) [Вол.], бер. *Дзьобівський Беріг* (<Дзьоб <апел. дзьоб) [Ялин.], пас. *Дроздів Край* (<Дрозд <апел. дрозд/дрізд) [Лав.], п. *Жабовиць* (<Жаба <апел. жаба) [Завад.], л. *Жалівське* (<Жало <апел. жало) [Лав.], крч. *Заярів Беріг* (<Заяць <апел. заяць <заєць) [Хащ.], л. *Козутів Горб* (<Козут <діал. когут “півень” [СУМ, IV, 207]) [Терн.], к.с. *Козувівський Потік* [Опор.], к.с., о.п. *Кожановець* (<Кожан <апел. кожан =кажан [Гр., II, 263]) [Тух.], г., пас. *Кожановиць* [Вол.], л. *Кожанівська Ямка* [Лав.], л., сін. *Комарниковиць* (<Комарник <апел. комар) [В. Рож.], пас. *Куньова Дотина* (<Кунь <діал. кунь “куниця” [Он., I, 394]; можливо ще <апел. кунь =кінь) [Ялин.], л., пас., пот. *Курів Кут* (<Кур <апел. кур “півень”) [Гр., II, 328]) [Опор.], пас. *Лабівський* (<Лабя <діал. лаба <лапа [СУМ, IV, 427]) [Завад.], к.с. *Латіївщина* (<Латій <латай <апел. лапа [Худ., 201]) [Ялин.], л. *Латівська Затінь* [Ялин.], г. *Муратів Вирьх* (<Мураль <апел. мураль “мураха” [Гр., II, 455]) [Вол.], сін. *Горб Сікачівський* (<Сікач <апел. сікач “дорослий самець кабана” [СУМ, IX, 217]; можливо і знаряддя праці, яким січуть капусту) [Терн.], пас. *Потід Хвостівське* (<Хвост <апел. хвіст) [Терн.], міст *Цатівський Міст* (<Цап <апел. цап) [Вол.], пас. *Цатова Поляна* [Тух.], г., л., сін. *Щураня* (<Щуран <апел. щур) [Тух.], с. *Щурів Сад* [Тух.], о.п. *Щурівська* [Хащ.], к.с. *Щурівський Район* [Вол.], сін. *Щурове* [Тух.].

б) назв рослин: л. *Бураків* (<Бурак <діал. бурак “буряк” [Он., I, 76]) [Тух.], в., п. *Горохів Верх* (<Горох <апел. горох) [Долин.], пас. *Грибів Діл* (<Гриб <апел. гриб) [Лав.], о.п., чаг. *Грибова Сиговка* [Лав.], [Вол.].

в) назв на означення характерних зовнішніх ознак чи внутрішніх властивостей носія: л., сін. *Байитини* (корінь *Бай* означає “заворожувати, зачаровувати”, а також може походити від *баяти* – “говорити байки, неправду” [Мор., 50]) [В. Рож.], чаг. *Галадійова Кичера* (<*Галадій* <*Гладій* <апел. *гладій* “той, що любить гладити”) [Ялин.], о.п. *Гладунчино* (<*Гладунка* <апел. *гладун* “непомірно повна людина; товстун” [СУМ, II, 79]) [Пог.], п. *Довганичові Біги* (<*Довганя* <апел. *довгий*) [Нагір.], л., сін. *Кирпаповець* (<*Кирпа* <апел. *кирпа* “короткий, задертий догори ніс” [СУМ, IV, 152]) [Коз.], к.с. *Кудрійє Потік* (<*Кудрій* <апел. *кудрі* “кучері” [СУМ, IV, 386]), к.с. *Патії* (<*Патій* <апел. *патій* “той, хто зробив підпал” [СУМ, VI, 29]) [Либох.], пас. *Пелехатого Полянка* (<*Пелехатий* <апел. *пелехатій*) [Лав.], п. *Плаксів Кут* (<*Плакса* <апел. *плакса* “людина, яка часто плаче, схильна до плачу, сліз” [СУМ, VI, 559]) [Нагір.], л. *Рижків Зворуць* (<*Рижко* <апел. *рижій*) [Вол.], пот. *Синюкова Поточина* (<*Синюк* <апел. *синій*) [Либох.], сін. *Шпортякова Затінь* (<*Шпортяк* <апел. *шпортатися*) [Хащ.].

г) назв осіб за професією чи родом заняття: пас. *Гончарьки* (<*Гончар* < апел. *гончар*), о.п. *Дарабашове* (<*Дарабаш* <діал. *дараба* “пліт, збитий із дерев’яних кругляків” [СУМ II: 211]) [Гр.], г. *Козарницький Вирьх* (<*Козарник* <апел. *козар* “пастух кіз” [СУМ IV: 210]) [Вол.], к.с., сін. *Козарський* [В. Рож.], к.с. *Масляниківирна* (<*Масляник* <апел. *масляник* “той, що виробляє масло”) [Ялин.], п. *Отійниківський Пристіп* (<*Отійник* <апел. *отійник*) [Коз.].

д) назв-етнонімів: о.п. *Волощуківі Обочі* (<*Волощук* <апел. *волощук* “виходець з Волощини”) [Лав.], л., сін. *Козакова* (<*Козак* <апел. *козак*) [Клим.], чаг. *Швабова Черенина* (<*Шваб* <*шваб* “німець” [СУМ XI: 426]) [Опор.].

е) назв родової та соціальної приналежності: сін. *Дідів Кут* (<*Дід* <апел. *дід*) [Коз.], бер. *Дідикова Опека* (<*Дідик* <апел. *дідик* <*дід*) [Опор.], в., пас. *Царів Вершок* (<*Цар* <апел. *цар*) [Терн.].

є) назв музичних інструментів: сін. *Басова Дебря* (<*Бас* <апел. *бас*) [Тух.], бр. *Лід Басов Дебрев* [Тух.].

ж) назв предметів побуту: бер. *Гурдзанова Опека* (<*Гурдзан* <*Гудзан* <*Гудз* <діал. *гудз* “гудзик; вузол на мотузку, шнурку, нитці” [СУМ II: 189]) [Опор.], пот. *Гурдзанський Звір* [Ялин.], [Гр.], *Довбнявське* (<*Довбня* <апел. *довбня* “шкура звіра, яку використовують для виготовлення чобіт”) [Хащ.].

велика дерев'яна палиця з потовщенням на кінці" [СУМ II: 330]) [Хашц.].

з) назв рельєфу місцевості: л., пот. *Бердова Розтока* (<Бердо <апел. бердо "скеля" [Он., I, 49]) [Либих.].

Словотвірний аналіз мікротопонімів показав, що на Сколівщині поширеним і продуктивним є афіксальний спосіб творення мікротопонімів. Найхарактернішими є такі словотвірні моделі:

– **модель із суфіксом -ів (-ов-а, -ов-о, -ов-е)**. Формант -ів (<-ов, -ев) творить найдавніші типи топонімів. Присвійність виражалася у мікротопонімах, мотивованих християнськими іменами різного структурного рівня, композитними та відкомполітними іменами, а також відапеліативними іменами. *Андрійова Довжка, Андрусьове, Андрусьово, Басова Дебря, Під Басов Дебреє, Бердова Розтока, Бичкове, Під Бичковим, Буракіє, Вайріє Беріг, Ващиньове, Волощуківі Обочі, Воробчиківі Млаки, Галадійова Кичера, Гафіїв Бескид, Горохів Верх, Грибів Діл, Грибова Сизовка, Гриньова Дебря, Гурданова Опека, Габіїв Звір, Данишове, Дарабашове, Денчакова Ямка, Дідіє Кут, Дідикова Опека, Довганичіві Бізи, Дорошів, Дроздів Край, Завірє Беріг, Ільків Вирьх, Йосьове, Козутів Горб, Козакова, Костів Вершок, Костів Вирьх, Костьове Поле, Кудріїє Потік, Куньова Дотина, Кузьмичіві Пляци, Курів Кут, Лукачикова Ораниця, Лукачів Потік, Макарів Кут, Максимів Вершок, Максимів Діл, Маринців Потік, Маркове, Масьове, Матійове, На Матійовім, Мькупякова Ораниця, Миньова Млака, Понад Миньові Ватри, Михайликів, Михайличків Беріг, Михасів Горб, Михасьова Ятинка, Михасьові Буки, Муралів Вирьх, Павлове, Павлищове, Павлові Укуси, Панькове, Пахнутіві Кошарки, Передонові Млаки, Петрикова Ятинка, Петрові Полянки, Петрів Чертіж, Плаксів Кут, Рижків Звориць, Романове, Сафонове Поле, Сенинців Вирьх, Сенинців, Сидорів Горб, Синюкова Поточина, Стаськове, Стеців Вершок, Тарасів, Тереньова Яма, Тимонів Потік, Троянова Опека, Федосяків Потік, Цапова Поляна, Царів Вершок, Швабова Черенина, Шпортякова Затинь, Щурове, Якимове, Ярикове Череня.*

– **модель із суфіксом -ськ (-івськ), -цьк**. Приналежність об'єкта конкретному власникові могла виражатись і за допомогою форманта **-ськ (-івськ), -цьк**: *Андріївське, Баранівська Стіна, Блажківське, Блажківський Верх, Вальківське, Гарасимське, Гасинцівське,*

Григорівський Діл, Дзюбівський Беріг, Жалієське, Козувівський Потік, Кожанівська Ямка, Козарницький Вирьх, Козарський, Костівський Вирьх, Лабівський, Лазорівський Верх, Латівська Затінь, Луцківський Потік, Маньківське, Маринацівський Вирьх, Мінязський, Опійниківський Пристіп, Павлівський Беріг, Паєлюківський Звір, Патівські Города, Проданівська Опека, Савківське, Семківські Долини, Горб Сікачівський, Федорівський Лазок, Попід Хвостівське, Хомівське, Хомівський Потік, За Хомівським, Цатівський Міст, Щурівська, Щурівський Район, Яромівське.

-модель із суфіксом -івк-а. Мікротопоніми з таким формантом творились здебільшого від антропонімів, мотивованих християнськими іменами: Грицівка, Дацівка, Іванівки, З Іванівок, Романівці, Тарасівки, Митрівки, Мишківка, На Панасівку.

-модель із суфіксом -ин-а, -щин-а: Байшпину, Гладунчино, Гупчина Яма, Картина Яма, Латівщина, Масляниківщина, Микитина Сизовка, Сурин Беріг, Ядзвина.

-модель із суфіксом -инець, -овець: Балажовиць, За Григоровцем, Дановиць, Дашковець, Демковець, Івашковиць, Жабоновиць, Кожановиць, Комарниковиць, Кирпаловець, Петровець.

-модель із суфіксом -их-а. Формант **-их-а** представлений у назвах жіночого роду: Макариха, Романиха.

У пропонованому дослідженні описано лише найголовніші моделі відантропонімних мікротопонімів, хоча зафіксовано і поодинокі зразки мікротопонімів на **-и/-і**, напр.: Гончарьки.

Мікротопоніми відантропонімного творення носять здебільшого посесивний характер, який виявляється через відповідні топоформанти: **-ів** (<**-ов**, **-ев**), **-ин**, **-івк-а**, **-инець**, **-овинець**. Такі суфікси додаються або до чистої основи, або до основи, вже ускладненої певним суфіксом і вказують на приналежність власникові.

Серед онімів досліджуваного типу найчільніше місце займає топонімна модель з формантом **-ів** (<**-ов**, **-ев**). Назви цього типу сягають своїм корінням ще давньоруської доби. "Топоніми з цими формантами належать до ряду тих ранньослов'янських топонімичних утворень, виникнення яких припадає на період зародження класових відносин у суспільстві, консолідації слов'янських племен, створення ранньослов'янських державних інститутів" [Купчинська: 27].

Щодо структурного боку мікротопонімів Сколівщини, то більшість із них – дволексемні сполуки, де означуваним компонентом є географічний термін (*Данилівський Горб, Проданівська Опека, Хомівський Потік* і под.). На досліджуваній території вживаються і прийменникові конструкції, так звані назви-орієнтири (*Під Бичковим, За Хомівським, На Панасівку*).

Отже, назви географічних об'єктів виникли в результаті впливу діяльності людини, тому саме у них на першому плані, безперечно, виступає людський фактор. Твірні основи аналізованих мікротопонімів є здебільшого носіями антропонімної спадщини, що часто не зафіксована в жодних інших джерелах. Це стосується онімів, які переважно побутували в розмовному мовленні. Таким чином, відантропонімні мікротопоніми є цінним матеріалом для вивчення антропонімії, оскільки аналіз таких назв допомагає сформулювати певні положення про поширеність в регіоні того чи іншого типу власних імен.

ЛІТЕРАТУРА

Купчинська: Купчинська З. О. Топоніми на -ин, -ів слов'янського походження // *Мовознавство*. – 1993. – № 5. – С. 27-35.

Масенко: Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища. – К., 1990. – С. 32.

Сікорська: Сікорська В. С., Глуховцева К. Д. Прізвиська в східнословобожанських говірках української мови // *Ономастика східних слов'ян*. – К.: Наук. думка, 1996. – С. 74.

Худаш 1995: Худаш М. Л. Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів (утворення від слов'янських автохтонних відкомполітичних скорочених особових власних імен). – К.: Наук. думка, 1995. – С. 20.

Худаш 2004: Худаш М. Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів (утворення від відапеллятивних антропонімів). – Львів, 2004. – 536 с.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ:

а) Довідники

ВІЛ Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей. Словник-довідник. – К.: Наукова думка, 1986. – 308 с.

Гр.: Грінченко Б. Словарь української мови. В 4-х т. – К., 1996-1997. – Т. 1-3.

Мор.: Морошкин М. Славянскій именовслов или собрание славянских личных имен. – СПб. – 1867. – 214 с.

Он.: Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок. – К., 1984. – Ч. 1-2.

Редь.: Редько Ю. К. Довідник українських прізвищ. – К.: Радянська школа, 1968. – 254 с.

СУМ: Словник української мови. – К., 1970-1980. – Т. I-XI.

Тр.: Трійняк І. І. Словник українських імен. – К.: Довіра. – 510 с.

б) Назви поселень

Вол. – Волосянка

Нагір. – Нагірне

В. Рож. – Верхня Рожанка

Опор. – Опорець

Гр. – Грабовець

Орявч. – Орявчик

Довж. – Довжки

Плав. Брин. – Плав'я Бринівка

Долин. – Долинівка

Пог. – Погар

Жуп. – Жупани

Росох. – Росохач

Завад. – Завадка

Терн. – Тернавка

Кам. – Кам'янка

Тух. – Тухля

Клим. – Климець

Тухол. – Тухолька

Коз. – Козеве

Хащ. – Хащованя

Лав. – Лавочне

Ялин. – Ялинкувате

Либох. – Либохора

в) Типи об'єктів

бер. – берег

к. с. – кут села

прит. – притока

бр. – брід

л. – ліс

сін. – сінокіс

в. – верх

о. п. – орне поле

урв. – урвище

г. – гора

пас. – пасовище

уроч. – урочище

кр. – криниця

пол. – полонина

хр. – хребет

крч. – круча

пот. – потік

чаг. – чагарник

Natalia Sokil. Mikrotoponymen, die von den Antroponymen des Regions Skole sich bilden. *Es sind die von den Familiennamen abgeleiteten Anozkonyme der Region Skole im vorliegenden Artikel analysiert, die Vornamen, Nachnamen und Spitznamen sind eine wichtige Quelle bei der Bildung der Mikrotoponyme. In dem Mikrotoponymikon der genannten Region sind die Benennungen solcher Art ziemlich produktiv.*

Von der Wortbildung her sind das meistens Possessive auf -tw (-ow-a, -ew-a), -yn (-yn-a), -ynets', -owets' u. s. w.

Hauptwörter: *Mikrotoponym, Antroponym, Toposformant.*

Марія Тишковицець (Тернопіль)

ХРОНОЛОГІЧНА ДИСТРИБУЦІЯ ВІДПАТРОНІМНИХ ОЙКОНІМІВ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ З ХРИСТІЯНСЬКИМИ ІМЕНАМИ В ОСНОВАХ

У статті подається кількісна характеристика і хронологія відпатронімних назв населених пунктів Правобережної України з християнськими іменами в основах.

Ключові слова: *ойконім, відпатронімна ойконіма, християнське ім'я.*

Важливим етапом для відтворення процесу формування і становлення відпатронімних ойконімів Правобережної України з християнськими іменами в основах в системі української топоніміки є вивчення кількісної репрезентації таких найменувань поселень і їх хронології, що “не лише доповнює лексико-структурний аналіз, а й інформує про певні закономірності їх розвитку на різних історичних етапах, про їх норми і динаміку в межах загальнономовної і топонімічної систем” [Купчинський: 116].

Нижче розглянемо фіксації відпатронімних назв населених пунктів Правобережної України з християнськими іменами в основах за століттями.

Ойконіми на -ичі (-овичі/-евичі, -иничі). Найвні у нашому розпорядженні історичні джерела фіксують ойконіми з формантом -ич-і на території Правобережної України починаючи з XIV ст. Одну назву поселення, яка, на наш погляд, у своїй основі репрезентує християнське ім'я *Ольга*, – *Ольжичі* – знаходимо у пам'ятках X ст.: “... и есть село ее *Ольжичи* и до селе” (947, ПСРЛ I, 25).

З XIV по XVI ст. включно число назв населених пунктів із формантом -ич-і (-ович-і/-евич-і, -инич-і), в основах яких лежать християнські імена, постійно зростає (табл. 1), а з XVII по XX ст. їх